

پایش اقتصاد مقاومتی

ادب. پیغمی

(استادیار دانشکده معارف اسلامی و افتاد دانشگاه امام صادق (علیه السلام))

علی اصغر عاقلی

(دانشجوی دکتری سیاستگذاری علم و فناوری دانشگاه تهران)

آرین عظیمی

(دانشجوی دکتری مدیریت دولتی دانشگاه تهران)

انتشارات
دانشگاه امام صادق علیه السلام

عنوان: پایش اقتصاد مقاومتی
مؤلفان: عادل پینامی، علی اصغر سعدآبادی، آرین عظیمی
ناشر: دانشگاه امام صادق علیه السلام
نسخه پرداز و طراح جلد: محمد روشنی
همای ساز و ناظر نسخه پردازی و چاپ: رضا دبیا
چاپ و صحافی: مجتمع چاپ و صحافی برتر
چاپ اول: ۱۳۹۵
تیراژ: ۳۰۰/۰۰۰ ریال
مارت: ۱۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۵۴۴-۴

تهران: بزرگراه شهید چمران، پلاک ۱۰۰، سارات دانشگاه امام صادق علیه السلام
صندوق پستی ۱۵۹-۱۴۶۵۵ • کد پستی ۱۴۶۵۹۴۳۶۸ • تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲
فروشگاه اینترنتی: [E-mail: press@isu.a](mailto:press@isu.a) • www.ketabesadiq.ir

سرشناسه: پینامی، عادل - ۱۳۵
عنوان و نام پدیدآور: پایش اقتصاد مقاومتی / عادل پینامی، علی اصغر سعدآبادی، آرین عظیمی
مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری: ۴۵۴ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۵۴۴-۴
شناسه افزوده: سعدآبادی، علی اصغر، ۱۳۶۷ -
شناسه افزوده: عظیمی، آرین، ۱۳۶۸ -
شناسه افزوده: دانشگاه امام صادق (ع)
شماره کتابشناسی ملی: ۲۶۰۰۳۰۸

تمام حقوق محفوظ است، هیچ بخشی از این کتاب بدون اجازه مکتوب ناشر قابل تکثیر یا تولید مجدد به هیچ شکلی از جمله چاپ، فتوکپی، انتشار الکترونیکی، فیلم و صدا و انتقال در فضای مجازی نمی باشد.
این اثر تحت پوشش قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان ایران قرار دارد.

فهرست مطالب

۱۹	سخن ناشر
۲۱	پیشگفتار
۲۵	فصل ۱: مری بر سیاست اقتصاد مقاومتی و روش پژوهش برای آن
۲۵	مقدمه
۲۶	مفاهیم و سنده اقتصاد مقاومتی
۳۱	سیاست‌های کلان اقتصاد مقاومتی
۳۳	سیاست‌های کلان اقتصاد مقاومتی
۳۶	مروری بر پژوهش‌های پیشین
۴۱	مدل جامع پایش اقتصاد مقاومتی
۴۵	مراحل انجام پروژه پایش اقتصاد مقاومتی
۵۱	ابعاد مورد تأکید در پایش اقتصاد مقاومتی
۵۲	تاب‌آوری
۵۳	ثبات اقتصاد کلان
۵۴	اقتصاد پایداری
۵۵	ضد شکنندگی اقتصادی
۵۷	جمع‌بندی
۵۷	یادداشت‌ها
۵۹	فصل ۲: نگاه فردی به اقتصاد مقاومتی
۵۹	مقدمه
۶۰	مفهوم تاب‌آوری فردی
۶۵	انواع تاب‌آوری و گفتمان‌ها
۶۷	ویژگی‌های افراد تاب‌آور
۷۰	مدل‌های تاب‌آوری فردی
۷۵	راه‌های افزایش تاب‌آوری در فرد

۷۷	ابعاد تاب‌آوری فردی.....
۸۴	جمع‌بندی.....
۸۷	یادداشت‌ها.....
۸۹	فصل ۳: نگاه سازمانی به اقتصاد مقاومتی.....
۸۹	مقدمه.....
۹۰	مفهوم تاب‌آوری سازمانی.....
۹۲	مدل‌های تاب‌آوری سازمانی.....
۱۰۳	راهبردهای تاب‌آوری.....
۱۰۶	ارزیابی تاب‌آوری سازمانی.....
۱۱۶	ابعاد و شاخص‌های تاب‌آوری سازمانی.....
۱۱۶	۱. رهبری و مدیریت.....
۱۱۷	۱-۱. مأموریت، خط‌مشی و اهداف سازمانی.....
۱۱۷	۱-۱-۱. تدوین مأموریت و اهداف بلند مدت سازمانی.....
۱۱۸	۱-۱-۲. تدوین و بازتدوین خط‌مشی‌های (استراتژی‌های) تاب‌آوری سازمانی.....
۱۲۰	۱-۱-۳. تعیین و بازتعیین اهداف کوتاه‌مدت تاب‌آوری سازمانی.....
۱۲۰	۱-۱-۴. تعهد مدیریت به مأموریت، خط‌مشی و اهداف سازمانی.....
۱۲۱	۱-۲. نگاه بلندمدت و استراتژیک.....
۱۲۲	۱-۲-۱. تدوین چشم‌انداز تاب‌آوری سازمانی.....
۱۲۲	۱-۲-۲. تدوین برنامه‌های استراتژیک برای پیشگیری/تخفیف/پاسخ‌گویی/نامه‌انجام/حالت/بهبود.....
۱۲۳	۱-۲-۳. وجود واحدهای فعال تحقیق و توسعه.....
۱۲۴	۱-۲-۴. حساسیت‌زایی در تمامی واحدها نسبت به فرصت‌ها و چالش‌های محیط.....
۱۲۴	۱-۳. برنامه‌ریزی، نگهداشت و بهبود مستمر.....
۱۲۵	۱-۳-۱. حالت کنش‌گرا (فعال) و برنامه‌ریزی برای آن.....
۱۲۵	۱-۳-۲. بهبود مستمر اثربخشی سیستم مدیریت تاب‌آوری سازمانی.....
۱۲۵	۱-۳-۳. تدوین استراتژی‌های تداوم کسب‌وکار.....
۱۲۶	۱-۴. حمایت مدیران سطوح عالی.....
۱۲۷	۱-۴-۱. تشخیص توانایی‌ها و ضعف‌های کارکنان.....
۱۲۷	۱-۴-۲. حمایت از تصمیمات کارکنان و قدردانی از موفقیت‌های خرد آنان.....
۱۲۸	۱-۴-۳. میزان تفویض اختیار به کارکنان متناسب با مسئولیت آنان.....
۱۲۸	۱-۵. تحصیلات و مهارت‌های مدیران.....

۱۲۹	۱-۵-۱. برخورداری از تحصیلات مرتبط با مدیریت
۱۳۰	۱-۵-۲. آشنایی با مدیریت بحران
۱۳۰	۱-۵-۳. روحیه جهادی
۱۳۱	۲. انسانی و اجتماعی
۱۳۱	۲-۱. تحصیلات و مهارت‌های کارکنان
۱۳۱	۲-۱-۱. میزان تحصیلات و مهارت‌های متناسب با فعالیت اصلی خود در سازمان
۱۳۱	۲-۲. حس جمعی و پیوند میان منابع فردی و جمعی در سازمان
۱۳۲	۲-۲-۱. برخورداری از اعتقادات و هنجارهای مشترک
۱۳۲	۲-۲-۲. جمع‌گرایی و ایجاد احساس مشترک
۱۳۳	۲-۲-۳. مشارکت کارکنان در دارایی‌ها و سود و زیان سازمان
۱۳۳	۲-۲-۴. اثربخشی کارهای گروهی
۱۳۳	۲-۳. برنامه‌های آموزشی و توسعه دانش و مهارت
۱۳۴	۲-۳-۱. میزان، نوع، روش‌های آموزشی و مهارت‌آموزی برای کارکنان
۱۳۴	۲-۳-۲. استفاده از مهارت‌های زبانی خارج از سازمان
۱۳۴	۲-۳-۳. اختصاص دادن زمان برای یادگیری و خلاقیت کارکنان در ساعات اداری
۱۳۵	۲-۳-۴. ارائه پاداش و جوایز به خلاقیت‌های کارکنان
۱۳۵	۲-۴. فرهنگ و سرمایه اجتماعی
۱۳۶	۲-۴-۱. سطح اعتماد بین کارکنان و مدیران با یکدیگر
۱۳۶	۲-۴-۲. مشارکت در فعالیت‌های گروهی و جمعی در سازمان
۱۳۷	۲-۴-۳. تنوع معاشرت و دوستی‌ها در سازمان
۱۳۷	۲-۵. مشارکت در برنامه‌های آمادگی و مقابله با بحران
۱۳۷	۲-۵-۱. مشارکت کارکنان در تمرین‌ها و شبیه‌سازی‌های مربوط به انواع بحران
۱۳۷	۲-۵-۲. ارائه پاداش و جوایز به هشدارهای کارکنان نسبت به انواع مخاطرات قبل از دریافت اطلاعات توسط سیگنال‌های اصلی سازمان
۱۳۸	۲-۵-۳. تحلیل آثار و پیامدهای مخاطرات، شوک‌ها و بحران‌های داخلی و خارجی سازمان
۱۳۹	۳. سازمانی و عملیاتی
۱۳۹	۳-۱. ساختار منعطف و پویا
۱۳۹	۳-۱-۱. ارتفاع کم سلسله‌مراتب سازمانی
۱۴۰	۳-۱-۲. انعطاف‌پذیری ساختار سازمان جهت پاسخ و تخفیف مسائل نسبت به مخاطرات و سوانح
۱۴۰	۳-۱-۳. برخورداری از افراد با توانایی‌ها و مهارت‌های مختلف در مشاغل غیرهمگن

- ۳-۱-۴. امکان جایگزینی سهل افراد کلیدی..... ۱۴۰
- ۳-۱-۵. برنامه‌های توسعه و چرخش شغلی برای کارکنان..... ۱۴۱
- ۳-۱-۳. میزان وابسته بودن فعالیت‌های واحدها با یکدیگر..... ۱۴۱
- ۳-۲. قابلیت و ظرفیت منابع داخلی..... ۱۴۲
- ۳-۲-۱. موجودی مواد اولیه و کالاها..... ۱۴۲
- ۳-۲-۳. میزان دارایی‌های جاری و بلندمدت سازمان..... ۱۴۳
- ۳-۲-۳. عده بدهی‌های جاری و بلندمدت سازمان..... ۱۴۴
- ۳-۲-۴. عداد و کیفیت تأمین‌کنندگان مواد و قطعات اولیه در داخل کشور..... ۱۴۴
- ۳-۲-۵. سهولت دسترسی مالی و اطلاعاتی به تأمین‌کنندگان مواد و قطعات اولیه در داخل و خارج از کشور..... ۱۴۴
- ۳-۲-۶. شهرت، اعتبار، پرستی سازمان..... ۱۴۵
- ۳-۳. تحلیل و ارزیابی فعالیت‌های سازمان..... ۱۴۵
- ۳-۳-۱. کشف عدم مطابقت‌ها، تبیین علل‌ها و به‌کارگیری اقدامات اصلاحی..... ۱۴۶
- ۳-۳-۲. مشخص شدن آسیب‌پذیری واحدها، فعالیت‌ها و اقدامات مربوط به پیشگیری از حادثه، آمادگی و پاسخ به آن..... ۱۴۶
- ۳-۳-۳. نظارت و ممیزی داخلی تمامی واحدهای اصلی سازمان از فعالیت و عملکرد خود..... ۱۴۶
- ۳-۳-۴. ممیزی اثربخشی و کارایی اقدامات اصلاحی و پاسخگویی اتخاذ شده و فعالیت‌های مربوط به پاسخ‌دهی به بحران و تخفیف مسائل ناشی از آن..... ۱۴۷
- ۳-۳-۵. تعیین اولویت‌های سازمانی در هنگام بروز سوانح..... ۱۴۷
- ۳-۳-۶. تعریف و پیاده‌سازی متریک‌ها و رویه‌هایی برای ارزیابی عملکرد..... ۱۴۷
- ۳-۴. تکنولوژی و استفاده از نرم‌افزارها و اینترنت..... ۱۴۸
- ۳-۴-۱. استفاده از نرم‌افزارهای رایانه‌ای و انواع مختلف تکنولوژی و اینترنت..... ۱۴۸
- ۳-۴-۲. سطح تخصص و اتوماسیون کارها و فعالیت‌ها..... ۱۴۹
- ۳-۴-۳. برون‌سپاری، نظارت بر آن و میزان دسترسی به تعمیرات و خدمات پس از فروش..... ۱۴۹
- ۳-۵. مستندسازی و سناریوپردازی درباره مخاطرات بالقوه احتمالی..... ۱۵۰
- ۳-۵-۱. وجود رویه‌هایی برای محافظت از ایجاد، پیاده‌سازی و حفظ ثبت‌ها و اسناد سازمان..... ۱۵۰
- ۳-۵-۲. ثبت اطلاعات حیاتی درباره رخدادها، اقدامات انجام شده و تصمیمات اخذ شده..... ۱۵۱
- ۳-۵-۳. ثبت اطلاعات مربوط به مطابقت سازمان با تاب‌آوری سازمانی..... ۱۵۱
- ۳-۶. توجه به مدیریت کیفیت جامع و کاهش ضایعات و اتلاف‌ها..... ۱۵۱
- ۳-۶-۱. توجه به شاخص‌های مدیریت کیفیت جامع..... ۱۵۲

۱۵۳.....	۲-۶-۳. میزان کاهش اتلاف‌ها و هزینه‌های سازمان
۱۵۳.....	۳-۶-۳. توجه به بازیافت
۱۵۳.....	۴. ارتباطی و اطلاعاتی
۱۵۴.....	۴-۱. منابع اطلاعات سازمان
۱۵۵.....	۴-۱-۱. تعداد، کیفیت واحدهای داخلی و خارجی سازمان
۱۵۶.....	۴-۱-۲. برخورداری از سیستم‌های اطلاعات مدیریت
۱۵۶.....	۴-۱-۳. بایگانی، ثبت و ارتباط دادن تغییرات به اسناد، برنامه‌ها، رویه‌ها، سیستم مدیریت و نتایج ارزیابی و بررسی‌ها
۱۵۸.....	۴-۱-۴. بررسی، به‌روزرسانی و بازتأیید اسنادی
۱۵۸.....	۲-۱-۲. شبکه‌سازی و یکپارچگی دانش و اطلاعات در سازمان
۱۵۹.....	۴-۲-۱. ارتباطات حلی میان سطوح سازمانی و عملکردهای مختلف واحدها
۱۶۰.....	۴-۲-۲. ارتباطات خارجی با ذینفعان و شرکای سازمان
۱۶۰.....	۴-۲-۳. به حداقل رساندن موانع ارتباطی با ذینفعان و تسهیم اطلاعات برای مواجهه با خطر
۱۶۰.....	۴-۲-۴. عدم وجود موانع رای کار گروهی در سازمان
۱۶۱.....	۴-۲-۵. به حداقل رساندن موانع اجتماعی، فرهنگی و رفتاری جداگانه
۱۶۱.....	۴-۲-۶. تمایل ذینفعان در برقراری ارتباط و محاذ استراتژیک با سازمان
۱۶۲.....	۴-۲-۷. اطمینان‌سازی از قابلیت همکاری سازمان و پرسنل چندگانه
۱۶۲.....	۵. نهادهای زیرساختی
۱۶۳.....	۵-۱. موقعیت مکانی سازمان و میزان دسترسی آن به تسهیلات و زیرساخت‌های شهری
۱۶۳.....	۵-۱-۱. دسترسی مناسب به آب، برق، گاز، تلفن و اینترنت
۱۶۴.....	۵-۱-۲. موقعیت مناسب مکان سازمان و دور بودن از سوانح طبیعی
۱۶۴.....	۵-۱-۳. دسترسی به زیرساخت‌های ارتباطی و حمل و نقلی مناسب
۱۶۴.....	۵-۲. مطابقت با قوانین و الزامات قانونی
۱۶۵.....	۵-۲-۱. تعداد مراجع ذیصلاح برای اخذ مجوز و الزامات قانونی
۱۶۵.....	۵-۲-۲. سطح دیوان‌سالاری در برخورداری از الزامات قانونی
۱۶۵.....	۵-۳. دریافت حمایت از نهادها و سازمان‌های مرتبط
۱۶۵.....	۵-۳-۱. میزان توجه نهادها و سازمان‌های دولتی در حمایت‌های مالی به سازمان
۱۶۶.....	۵-۳-۲. برخورداری و پوشش سازمان از خدمات شرکت‌های بیمه
۱۶۶.....	۵-۳-۳. میزان ارتباط و استفاده از مراکز علمی و دانشگاه‌ها

۳-۵. میزان استفاده از مشاوران خارجی در امور سازمان در برخورد با مخاطرات داخلی و محیطی	۱۶۶
۴-۵. شدت رقابت و میزان قدرت رقبا	۱۶۷
۱-۴-۵. میزان سهم شرکت در بازار	۱۶۸
۲-۴-۵. قدرت رقابتی داخلی و خارجی و مزیت و توانایی رقبا	۱۶۸
جمع‌بندی	۱۶۹
یادداشت‌ها	۱۷۲
فصل ۴: نکات کلان به اقتصاد مقاومتی: ثبات اقتصاد کلان	۱۷۳
مقدمه	۱۷۳
مفهوم ثبات اقتصاد کلان	۱۷۴
گفتمان‌های ثبات اقتصاد کلان	۱۷۶
مدل‌های اقتصاد کلان	۱۷۷
الف. مدل‌های ادوار تجاری (RBC)	۱۷۸
ب. مدل تعادل عمومی (GE)	۱۷۹
پ. مدل پویای تعادل احتمالی عمومی (DSGE)	۱۷۹
ت. مدل پویای اقتصادسنجی جامع (DAE)	۱۸۰
ث. مدل خودرگرسیون برداری (VAR)	۱۸۱
پیشینه ثبات اقتصاد کلان	۱۸۳
مطالعات خارجی	۱۸۴
مطالعات داخلی	۱۸۷
ابعاد و شاخص‌های ثبات اقتصاد کلان	۱۹۲
۱. ثبات نرخ تورم	۱۹۲
۲. نرخ تورم و واریانس آن	۱۹۲
۳. تراز تجاری	۱۹۵
۴. سیاست‌های تثبیتی پولی	۱۹۶
۵. سیاست‌های تثبیتی مالی	۱۹۸
۶. تثبیت نرخ ارز	۱۹۸
۷. سهم واحدهای ارزی مختلف در سبد دارایی‌های ارزی بانک مرکزی و شبکه بانکی	۲۰۱
۸. ثبات سیستم بانکی	۲۰۱
۹. تولید ناخالص داخلی	۲۰۶

۲۰۸.....	۱۰. استقلال بانک مرکزی
۲۱۰.....	۱۱. کوچک سازی دولت
۲۱۲.....	۱۲. ثبات در بازار سهام و بورس
۲۱۳.....	۱۳. تخصیص بهینه بودجه
۲۱۷.....	۱۴. کاهش نرخ بیکاری
۲۱۸.....	۱۵. اخذ مالیات به شیوه اسلامی
۲۱۹.....	۱۶. برون رفت از اقتصاد تک محصولی (اقتصاد نفتی)
۲۲۱.....	۱۷. اجتناب از اقتصاد ربوی
۲۲۱.....	جمع بندی
۲۲۳.....	پیامداشت ها
۲۲۷.....	فصل ۵: نقش کلان اقتصاد مقاومتی: اقتصاد پایدار
۲۲۷.....	مقدمه
۲۳۱.....	مفهوم اقتصاد پایداری
۲۳۳.....	پیشینه اقتصاد پایداری
۲۳۵.....	الف. بلژیک
۲۳۸.....	ب. تایلند
۲۴۲.....	پ. انگلیس
۲۴۴.....	ت. چین
۲۴۵.....	ث. آمریکا
۲۵۲.....	ابعاد و شاخص های اقتصاد پایداری
۲۵۲.....	۱. برنامه ریزی و مدیریت
۲۵۴.....	۱-۱. برخورداری از سیستم برنامه ریزی داوطلبانه
۲۵۵.....	۱-۲. برخورداری از سیستم برنامه ریزی سازمان یافته
۲۵۷.....	۱-۳. استراتژی های مدیریت توزیع درآمد ملی
۲۶۱.....	۱-۴. تدوین برنامه های آینده نگر
۲۶۲.....	۱-۵. تدوین چشم انداز
۲۶۲.....	۱-۶. استراتژی های درآمد پایدار
۲۶۳.....	۱-۷. برخورداری از نظام کارآفرینی در برنامه ریزی
۲۶۵.....	۱-۸. مدیریت جمعیت آموزش دیده
۲۶۶.....	۱-۹. مدیریت همکاری های بین المللی

۲۶۷	۲. انسانی و فرهنگی
۲۶۷	۲-۱. سرمایه انسانی کارآمد
۲۶۹	۲-۲. داشتن وجدان کاری
۲۷۰	۲-۳. رعایت انضباط اجتماعی
۲۷۱	۲-۴. تمایل به کار گروهی
۲۷۱	۲-۵. برخورداری از اعتقادات و هنجارهای مشترک
۲۷۲	۲-۶. مشارکت شهروندی
۲۷۳	۲-۷. دستیابی به دانش و معرفت
۲۷۳	۳-۷. کیفیت زندگی
۲۷۸	۳. نظام زیرساختی و عملیات
۲۷۹	۳-۱. زیرساخت‌های زیرساخت‌های انسانی
۲۸۱	۳-۲. زیرساخت محیط کار اقتصاد
۲۸۲	۳-۳. زیرساخت محیط فناوری
۲۸۳	۳-۴. نوآوری در نظام زیرساختی و عملیاتی
۲۸۴	۳-۵. زیرساخت‌های فیزیکی برای رقابت‌پذیری
۲۸۵	۳-۶. زیرساخت‌های آموزشی
۲۸۶	۳-۷. سناریوپردازی‌های موجود جهت حفاظت از زیرساخت‌ها
۲۸۷	۳-۸. مطابقت زیرساخت‌های عملیاتی با اقتصاد پایدار
۲۸۷	۴. ارتباطی و اطلاعاتی
۲۸۹	۴-۱. پویایی اطلاعاتی
۲۸۹	۴-۲. وجود منابع اطلاعاتی کارآمد
۲۹۰	۴-۳. برخورداری از سیستم‌های اطلاعات مدیریت
۲۹۱	۴-۴. کیفیت واحدهای ارتباطی و اطلاعاتی داخلی
۲۹۲	۴-۵. کیفیت واحدهای ارتباطی و اطلاعاتی خارجی
۲۹۲	۴-۶. بایگانی، ثبت و ارتباط اسناد در سیستم ارتباطی
۲۹۳	۴-۷. موقعیت شبکه‌های بین‌المللی
۲۹۴	۵. زیست محیطی
۲۹۶	۵-۱. بهره‌مندی بهینه از منابع طبیعی
۲۹۷	۵-۲. الگوی مصرف انرژی
۲۹۸	۵-۳. مدیریت پسماند

۲۹۹	۵-۴. استفاده از تکنولوژی های سبز.....
۲۹۹	۵-۵. میزان استفاده از ترکیبات شیمیایی زیان آور.....
۲۹۹	۵-۶. میزان جلوگیری از انتشار آلاینده ها (حفاظت لایه ازن).....
۳۰۰	۵-۷. میزان تغییرات آب و هوایی مساعد.....
۳۰۱	۵-۸. میزان منابع تجدیدپذیر.....
۳۰۲	۵-۹. حفظ تنوع زیستی.....
۳۰۴	۶. بعد اقتصادی.....
۳۰۶	۶-۱. هزینه تحقیق و توسعه.....
۳۰۸	۶-۲. میزان صنعتی سازی مجدد صنایع.....
۳۰۸	۶-۳. سرانه سرمایه گذاری.....
۳۰۸	۶-۴. میزان بهره گیری تولیدکنندگان از خدمات اعتباری.....
۳۰۹	۶-۵. بهره وری منابع.....
۳۱۰	۶-۶. مدیریت مصرف.....
۳۱۱	۶-۷. میزان رشد بودجه عمومی.....
۳۱۲	۶-۸. مثبت تراز تجاری واردات و صادرات.....
۳۱۳	۶-۹. کاهش نرخ بیکاری.....
۳۱۴	۶-۱۰. درآمد ملی پایدار.....
۳۱۴	۶-۱۱. راندمان تولید.....
۳۱۵	۶-۱۲. کفایت و اطمینان.....
۳۱۵	۶-۱۳. عدالت اقتصادی.....
۳۱۷	۶-۱۴. رفاه پایدار.....
۳۱۸	۶-۱۵. اصلاح نظام اقتصادی.....
۳۱۸	۶-۱۶. میانگین رشد سالانه تولید ناخالص داخلی (GDP).....
۳۱۹	۶-۱۷. میزان کالاهای مصرفی بادوام موجود.....
۳۲۰	۷. بعد سیاسی.....
۳۲۲	۷-۱. خط مشی گذاری توسعه کارآفرینی.....
۳۲۳	۷-۲. سیاست های تنظیم محصولات داخلی.....
۳۲۵	۷-۳. ارتقاء سیاست های عمومی سلامت.....
۳۲۷	۷-۴. سیاست های برخورد با فساد.....
۳۲۸	۵-۷. مدیریت سیاست های تبلیغاتی.....

۳۲۹	۷-۶. سیاست‌های مدیریت مخارج حمل و نقل
۳۳۰	جمع‌بندی
۳۳۱	فصل ۶: نگاه کلان به اقتصاد مقاومتی: ضدشکندگی اقتصادی
۳۳۱	مقدمه
۳۳۲	مفهوم ضدشکندگی اقتصادی
۳۳۴	کارایی با رهای خرد
۳۳۵	حکمرانه خوب
۳۳۵	توسعه اجتماعی
۳۳۸	پیشینه ضدشکندگی اقتصادی
۳۴۱	عوامل تعیین‌کننده شکست
۳۴۴	مدل معادله همزمان
۳۵۲	ابعاد و شاخص‌های ضدشکندگی اقتصادی
۳۵۲	۱. حوزه اقتصادی
۳۵۲	۱-۱. توسعه اقتصادی هموار
۳۵۳	۲-۱. توسعه بخش کشاورزی
۳۵۴	۳-۱. توسعه زیرساخت‌های اقتصادی
۳۵۵	۴-۱. نرخ سرانه تولید ناخالص داخلی واقعی
۳۵۵	۵-۱. میزان گستردگی اقتصادی
۳۵۶	۶-۱. کاهش نرخ بیکاری
۳۵۶	۷-۱. کاهش نرخ فقر
۳۵۷	۸-۱. میزان سهولت تجارت آزاد
۳۵۸	۹-۱. تراز تجاری متعادل
۳۵۸	۱۰-۱. کاهش استقراض
۳۵۹	۱۱-۱. افزایش سرمایه‌گذاری در بخش خصوصی
۳۶۰	۱۲-۱. تقویت بازده جمع‌آوری مالیات
۳۶۰	۱۳-۱. کاهش نرخ تورم
۳۶۰	۱۴-۱. کاهش فاصله طبقاتی
۳۶۱	۱۵-۱. نرخ دسترسی به منابع طبیعی
۳۶۱	۲. حوزه اجتماعی
۳۶۱	۱-۲. میزان وحدت

۳۶۲	۲-۲. کاهش مهاجرت
۳۶۳	۲-۳. کاهش نفاق نخبگان
۳۶۴	۲-۴. کاهش تضادهای قومیتی
۳۶۵	۲-۵. نرخ جمعیت تحصیل کرده
۳۶۶	۲-۶. نرخ مشارکت زنان
۳۶۶	۲-۷. افزایش استاندارد کیفیت زندگی
۳۶۶	۲-۸. میزان جمعیت جوان کشور
۳۶۷	۹-۲. تقاضا ارائه خدمات عمومی
۳۶۸	۳-عوز سیاسی
۳۶۸	۳-۳. انعطاف پذیری
۳۶۸	۳-۲. محافظت و کارکن مرزها
۳۶۹	۳-۳. امنیت داخلی
۳۶۹	۳-۴. اقتدار بین المللی
۳۷۰	۳-۵. مشروعیت بین المللی
۳۷۰	۳-۶. کاهش کارآمدی تحریم ای
۳۷۲	۳-۷. میزان عدالت در قوانین
۳۷۳	۳-۸. استحکام بخشی به قوانین
۳۷۳	۳-۹. شفاف سازی قوانین
۳۷۳	۳-۱۰. بهسازی اجرای قوانین
۳۷۴	۳-۱۱. کاهش فساد اداری
۳۷۶	۳-۱۲. عبرت آموزی
۳۷۶	۳-۱۳. برنامه ریزی ترکیبی
۳۷۸	جمع بندی
۳۸۰	یادداشت ها
۳۸۳	نتیجه گیری: مدل جامع پایش اقتصاد مقاومتی
۳۹۹	منابع و مآخذ
۴۳۱	نمایه

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»
 وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
 فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ
 (قرآن کریم، سوره مبارکه النمل، آیه شریفه ۱۵)

سخن ناشر

فلسفه وجودی دانشگاه امام صادق (ع) که از سوی ریاست فقید دانشگاه به کرات مورد توجه قرار گرفته، تربیت نیروی انسانی ای متعهد، باتقوا و کارآمد در عرصه عمل و نظر است تا از این طریق دانشگاه بتواند نقش اساسی خود را در سطح راهبردی به انجام رساند.

از این حیث «تربیت» را می‌توان مقوله‌ای محوری یاد نمود که وظایف و کارویژه‌های دانشگاه، در چارچوب آن معنا می‌یابد؛ زیرا که «علم» بدون «تزکیه» بیش از آنکه ابزاری در مسیر تعالی و اصلاح امور جامعه باشد، عاملی و سبب از مشکلات و نارسایی‌ها و هزیمت‌ها و هزیمت‌های سازمان و هویت جامعه را متأثر و دگرگون می‌سازد.

از سوی دیگر «خط‌مشی‌ها» تابع اصول و مبادی علمی هستند و نمی‌توان منکر این تجربه تاریخی شد که استواری و کارآمدی خط‌مشی‌ها در گرو انجام پژوهش‌های علمی و بهره‌مندی از نتایج آن‌هاست. از این منظر پیشگامان عرصه علم و پژوهش، راهبران اصلی جریان‌های فکری و اجرایی به حساب می‌آیند و نمی‌توان آینده درخشانی را بدون توانایی‌های علمی - پژوهشی رقم زد و سخن از «مرجعیت علمی» در واقع پاسخ‌گویی به این نیاز بنیادین است.

دانشگاه امام صادق (ع) در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که هم‌اکنون ثمرات نیکوی آن در فضای ملی و بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیان‌گذاران و دانش‌آموختگان این نهاد است که امید می‌رود با اتکال به تأییدات الهی و تلاش همه‌جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، وانده به مرجعی تمام عیار در گستره جهانی تبدیل گردد.

معاونت پژوهشی دانشگاه امام صادق (ع) با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی جامعه در مقطع دکتری، با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای پژوهشی دانشگاه، ارزیابی سازمانی - کارکردی آن و بالاخره تحلیل شرایط آتی اقدام نموده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و... تقدیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه تمام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این دانشگاه همداند - درک کاستی‌ها و اصلاح آنها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جبران و علاقه‌مند به طی این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت مرجعیت مکتب امام صادق (ع) را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت. (ان شاء الله)

ولله‌الحمد

معاونت پژوهشی دانشگاه

پیشگفتار

اقتصاد مقاومتی را می‌توان دنباله‌رو سیاست‌های امنیت ملی تلقی نمود. امنیت ملی که شرط کنی تحقق آن توجه به بعد اقتصادی است. با توجه به فرازونشیب‌هایی که در نظریات اقتصاد کلان دیدار گشته‌اند، پس از چالش‌هایی همچون بحران‌ها و شوک‌های اقتصادی و آسیب‌پذیری‌های حاصل از جهانی‌شدن، امروزه نظریه‌پردازان بر نگاه درونی متمرکز شده‌اند که در قالب معرفی‌ترین مفهوم یعنی تاب‌آوری به منصفه ظهور رسیده است. کشور ما نیز از این برنده‌ستنی نبوده است و خود را در قالب سیاست کلان اقتصاد مقاومتی در سال ۱۳۹۲، نشان داده است. تحقق این سیاست نیز مانند هر سیاست و برنامه دولتی دیگری نیازمند تبیین راهبردی است. در این پژوهش تلاش شده است تا با رویکردی علمی بتوان مفاهیم اصلی مورد نظر در سیاست اقتصاد مقاومتی را استخراج و ابعاد و شاخص‌های اندازه‌گیری آن را براساس شرایط امروز کشور ایران ارائه نمود. قبل از تبیین و تشریح مراحل اصلی اجرای طرح حسابداری اقتصاد مقاومتی، توجه به مقدمات آن ضروری است:

اولاً، مفهوم مقاوم بودن یک مفهومی طیفی یا به عبارتی یک کل مشکک بوده و یک مفهوم مطلق و دارای اندازه‌ای مشخص نیست؛

ثانیاً، اقتصاد مقاومتی قبل از علم، دین و نقل، یک مفهوم عقلی است. شاهد بر این مدعا این است که در هر کجای دنیا اصل بر استحکام، مقاومت و قوام است و این یک اصل عقلی به شمار می‌رود.

ثالثاً، اقتصاد مقاومتی نه تنها یک برنامه کوتاه‌مدت نبوده، بلکه یک فرآیند است؛ به عبارت دیگر یک راهبرد کلان است و صرفاً یک تاکتیک نبوده و تنها مربوط به دوره تحریم نخواهد بود.

پس از رصد ابعاد اقتصاد مقاومتی مشخص شد که این عبارت با مفاهیمی از قبیل تاب‌آوری، ضدشکندگی اقتصادی، اقتصاد پایداری، و ثبات اقتصاد کلان مرتبط است. تاب‌آوری اقتصادی که به توان سیاست ساخته یک اقتصاد برای بهبود یا انطباق با آثار شوک‌های برون‌زای منحل گفته می‌شود. از نظر اقتصاد مقاومتی این اصطلاح در دو مفهوم به کار می‌رود: نخست، توانایی اقتصاد برای بهبود سریع از شوک‌های اقتصادی تخریب‌کننده خارجی، دوم توانایی اقتصاد برای ایستادگی در برابر آثار این شوک‌ها. از آنجایی که هدف اصلی این کتاب پایش همه جانبه سیاست اقتصاد مقاومتی است؛ در این نگاشته تلاش شده است تا از منظر فردی و سازمانی به تاب‌آوری نگریسته شود. این کار نه تنها موجب گسترش سطح تحلیل شده، بلکه باعث حذف شاخص‌های تکراری در سطح کلان شده است.

ضدشکندگی اقتصاد به مواردی اطلاق می‌شود که یک اقتصاد آسیب‌پذیر یا شکننده باید به اجرا بگذارد تا آسیب‌پذیری اش کاهش پیدا کند. در واقع این مفهوم بدان معناست که منابع و ظرفیت‌ها را باید طوری تنظیم و جایابی نمود که احتمال ضربه به آن‌ها به حداقل رسیده و بتوان عواید مثبتی نیز به دست آورد.

اقتصاد پایداری، اصطلاحی است که بر یافتن استراتژی‌های مختل‌کننده جهت استفاده از ظرفیت موجود در بهترین مزیت‌شان به کار می‌رود. واقع این مفهوم مستلزم یافتن راهی است که منابع به‌طور کارا و هم مسئولانه استفاده شود و عایدی بلندمدت را به همراه داشته باشند.

ثبات اقتصاد کلان، اشاره به اقتصاد باثباتی می‌کند که آسیب‌پذیری خود را نسبت به شوک‌های خارجی حداقل می‌سازد و می‌تواند راه را برای یک رشد اقتصادی باثبات باز نماید. ثبات اقتصاد کلان از طریق کاهش قابل توجه نااطمینانی و پیشبرد برنامه‌ریزی بلندمدت، کمک زیادی به رشد اقتصادی می‌نماید.

این کتاب در شش فصل به گونه‌ای تدوین شده است که بنا بر موضوع مورد علاقه خواننده، بتوان هر فصل را بدون نیاز به دانستن مطالب قبلی و بعدی مطالعه نمود. در فصل نخست مروری بر سیاست کلان اقتصاد مقاومتی شده و موقعیت مسئله و روش پژوهش اصلی پیرامون این موضوع ارائه می‌شود. در فصل دوم، ابعاد و شاخص‌های اقتصاد مقاومتی از منظر فردی تشریح می‌شود. در فصل سوم، اقتصاد

مقاومتی از منظر تاب‌آوری سازمانی بررسی می‌شود. در فصول چهارم، پنجم و ششم، اقتصاد مقاومتی در سطحی کلان‌تر با محوریت ثبات اقتصاد کلان، اقتصاد پایداری و ضدشکنندگی اقتصادی تنظیم گردیده است. از آنجایی که هر فصل به طور مجزا توسط پژوهشگران مختلف نگاشته و تنظیم شده است، مؤلفان بر خود لازم می‌دانند از سرکار خانم شبنم نوروزی کهرایی برای پذیرش مسئولیت گردآوری و نگاشت مطالب جهت تدوین فصول ثبات اقتصاد کلان و ضدشکنندگی اقتصادی و نیز سرکار خانم مهنا پارسا برای پذیرش مسئولیت گردآوری و نگاشت مطالب در تدوین فصل اقتصاد پایداری تشکر کنند.

این کتاب با راهنمایی‌ها و کمک‌های ارزنده دوستان و همراهان به سرانجام رسیده است و مؤلفان از تمامی این عزیزان به خصوص آقای دکتر مصطفی سمیعی نسب، عضو هیئت علمی و مدیر گروه مطالعات اقتصادی مرکز تحقیقات دانشگاه امام صادق (علیه السلام) و جناب آقای یاسر سلیمانی که ال تشکر و قدردانی را دارند. پیشاپیش مؤلفان از هر لغزش و کوتاهی که در قالب این کتاب وجود دارد، عذرخواهی نموده و امید است تا با در میان گذاشتن نظرات، پیشنهادات و انتقادات با مؤلفان، کتابی کامل‌تر و مصون‌تر در نسخه‌های بعدی ارائه گردد.

عادل پیغامی
 آئی اسغفر سعدآبادی
 آیین عظیمی
 بهمن ۱۳۹۵ - تهران